

בסיעתא דשמיא
גיליון

”דביאנא
אל בית
האבות”
ודגלו עלי אבותי

שיעורים שנמסרו מפי
הרב ישראל סאלי פחימה
שליט”א
רב ק”ק ”תפילה למושה אמת ליעקב”
וביהמ”ד ”משכן דניאל”

שמות • וארא • בא • בשלח • יתרו • מוש
בראשית • נח • לך • וירא • חיי ש
נשא • בתעלותך • שולח לך • קרח • ד

פרשת

צו/פסח

זמני השיעורים של הרב מתקיימים מידי שבוע כדלהלן:

בבית הכנסת "זכור לאברהם" פלח 6 באר שבע:
בימי רביעי בשעה 20:00 בערב.

בבית הכנסת "בית אברהם" שכונה א' באר שבע:
בימי שלישי בשעה 18:30 בערב.
מידי שבת בשעה לפני צאת השבת.

בית הכנסת "תפילה למשה אמת ליעקב" רח' הכותל המערבי 42:
בימי ראשון, שני, שלישי וחמישי לאחר תפילת ערבית.
מידי שבת בשעה 16:00 עד תפילת מנחה.

בית כנסת "ממזרח שמש" שכונת פלח 7:
ימי ראשון ושני בשעה 18:30

— ♦ —
חדש! חדש!

בבית הכנסת "עוזי ומעוזי רחמים" רח' עליזה בירון 24 ב"ש
ימי חמישי בשעה 20:00-21:00

— ♦ —

חלק מהשיעורים נמצאים לצפייה ברשת היוטיוב
ניתן גם להוריד את העלון באתר : לדעת נט www.ladaat.info

כתיבה ועריכה: נתנאל ח.
להארות והערות וכן לקבלת הגיליון ניתן לשלוח מייל בכתובת:
Bhsp2020@gmail.com

© כל הזכויות שמורות
להזמנת שיעורים: 054-84-06-294

— ♦ —
המעוניינים לזכות לקחת חלק בגיליון זה

(רפואה/הצלחה/זיווג/ עילוי נשמת וכו')

מוזמנים ליצור קשר לטלפון:

054-84-06-294

— ♦ —

"אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" פנינים וחידושים בהגדה של פסח

כל המרבה לספר

ישנו חידוש של ה'אור החיים' הקדוש שאומר, שפעם אחת נאמר "ליל שימורים", ופעם שניה נאמר "ביום ההוא לאמר"? אלא, שמכאן למדים שליל יציאת מצרים האיר לישראל כמו צהרים בתקופת תמוז, "לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה", שלמצרים היה חושך וליהודים היה אור, כמו בתקופת תמוז.

וכיון שמי שחידש חידוש זה הוא בעל 'אור החיים' הקדוש, בורא עולם, אלפי שנים קודם לכן, עשה את מה שיחדש לעתיד האור החיים הקדוש, וזה נרמז במילים "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים", דהיינו, שכל יהודי בכוחו לחדש ולבאר ולדקדק דקדוקים, וע"פ מה שהוא מחדש, זה מגלה את המציאות שהיתה אז ביציאת מצרים.

וחיזוק לדבר מצאנו בהגדה של פסח, שיש כמה תנאים, שכל אחד סובר, שהיה מספר מכות מסויים בשונה

נמצאים אנו בחג הפסח. שואל ר' צדוק הכהן מלובלין, נאמר בהגדה "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח". לכאן, מהי ההגדרה, כל המרבה לספר? והלא אם שנים יצאו לטיול וחזרו, והאחד סיפר מה היה - במשך עשר דקות, והשני הפחית, זה אומר שהשני לא סיפר הכל. ממילא, אין כאן שום עניין של ריבוי אלא לומר את הסיפור כהווייתו.

אלא אומר ר' צדוק, שכשם שלכל יהודי יש חלק בתורה, כך יש לכל יהודי חלק בסיפור יציאת מצרים שהוא רק שלו והוא יכול לחדש אותו באופן אישי בלבד, וכאשר אותו יהודי מחדש את חידושו בליל הסדר, בורא עולם עשה את המכות במצרים כמו שהוא חידש עכשיו.

על כך, היה פעם גביר גדול שחיתן את ביתו, ומנהגם היה לעשות סעודת עניים והיא סגולה גדולה מאוד, שאם יש לאדם שמחה מומלץ לו לעשות באותו היום [או יום קודם לכן] סעודה לאברכים או לעניים, וזה מונע קטרוגים ועין הרע וכל מיני פגעים רעים... שע"י הסעודה השטן נמנע מהקטרוג שלו.

אותו עשיר [במשל] עשה סעודת עניים, והנה הוא שם לב שהעניים הופיעו פעם נוספת באירוע עצמו, אמר לו אחד מהאנשים, אתמול באתי מצד העניים וכעת אני מגיע מצד הכלה, הוא הדין כאן, הכינים הגיעו במכת כינים וחזרו למקומם, אך הופיעו שוב במכת ערוב כיון שהמכה כללה את כל בעלי החיים בעולם...

רק הצפרדעים לא היו במכת ערוב...

נשאלת השאלה, מדוע לא נאמר כן לגבי הצפרדע שהופיעה שוב? אלא נראה לענ"ד בס"ד לחדש, שבמכת ערוב הגיעו כל בעלי החיים לבד מהצפרדעים. והראיה, שמשא אומר לפרעה "התפאר עלי", דהיינו, בא ותבחן אותי כמה בורא עולם נתן לי כח, אתה תאמר כמה ימים ישארו הצפרדעים באיזור, ואמר פרעה, למחר, וכך היה. זאת אומרת, שמשא

מחבריו... וכך אכן עשה ה' במכות מצרים כפי שיטתם העתידנית.

במדרש כתוב "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים", ודורשים חז"ל, שה' הביא את יעקב אבינו והעמיד אותו על הים, וזה הכוונה "וירא ישראל..." וזה מה שהוא הבטיח ליעקב "ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה".

יעקב וזרעו עמדו על הים

מין הרב וואזנר חידש, ע"י האור החיים הקדוש, שכל מקום שנאמר יעקב, הכוונה ליעקב ולזרעו ביחד, א"כ בורא עולם לא העמיד רק את יעקב אלא את יעקב ואת כל השבטים, כולם נעמדו בים, ממילא - לאחר שהבאנו את ר' צדוק, מתברר שאכן כך היה בקריעת ים סוף...

לאור האמור מתורצת השאלה, מהו כל המרבה? שכיון שכל אחד ואחד שמספר לביל הסדר את הניסים, אף אחד לא סיפר זאת עד עתה כלל...

דוד המלך מביא בתהילים את מכת דם, לאחר מכן את מכת צפרדע, ולאחר מכן הוא כותב "אמר ויבא ערוב כינים בכל גבולם". ולכאורה, הסדר לא כראוי... ומביא המגיד מדובנא משל

החג ביום וביציאת מצרים חידש ה' יתברך מציאות, שהלילה נהפך ליום, ולאחר שהתרחש הנס הזה, אנחנו זכר לכך חוגגים בלילה, וקוראים ללילה זה ליל שימורים, כיון שאין בו מזיקין, כי המזיקין רואים יום בלבד ולא לילה. אך אצל אברהם אבינו שעדיין לא התחדש הנס הזה, כאשר הוא עושה את פסח, הוא עושהו ביום.

השאלות מתמקדות בכך, שפעם אחת אנו נוהגים מנהגים של עשירים ופעם אחת של עניים, של עבדים, והתשובה היא: שמתחילה, עבדים היינו, וכעת הוציאנו ה' ממצרים.

בעל ההגדה מביא, שכנגד ארבעה בנים דיברה התורה, אחד חכם. אחד רשע. אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול. פשט הדברים, שהתורה נקטה צורה של ג' אופציות של שאלה עם תשובות, וכנגד זה בעל ההגדה תיקן ג' סוגי שאלות, שמקבילות לחכם. רשע. תם ושאינו יודע לשאול. וצ"ל, מה פשר הפיצול של ארבעת הבנים???

למה משנים בשאלת הבן הרשעי?

ועוד, בעל ההגדה לכאורה שינה ממה שכתוב בתורה, שאלת הבן הרשע היא **"מה העבודה הזאת לכם"**, ועונים לו,

התנה את התנאי "למען תדע כי אין כה' אלוקינו", בכך שהצפרדעים ישארו **רק ביאור**, ואם הצפרדעים יופיעו שוב במכת ערוב זה יסתור את מה שמשה רבינו אמר. לכן נאמר בתהילים "אמר ויבא ערוב כינים בכל גבולם", שעל הכינים לא נאמר ההתניה הזו.

ישנו רעיון נפלא נוסף. מי שיתבונן בהגדה, לכא' ניתן לתמצת אותה במספר שורות, יש ארבע שאלות [והגר"א כותב שיש 5 שאלות, והשאלה החמישית היא, מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, כלומר, כיצד יתכן שבכל החגים העיקר הוא היום ובפסח העיקר הוא בלילה].

וע"פ האור החיים שהבאנו לעיל, נראה ליישב, שהרי בחז"ל נזכר עורך ליל הסדר הראשון בהיסטוריה -אברהם אבינו עם המלאכים שבאו לבקרו, שאמר לשרה "לושי ועשי עוגות", שעשה להם מצות כיון שפסח היה. ויש אומרים, שהמקור כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח, היא אמירתו של אברהם אבינו למלאכים.

וקשה, הרי עריכת ליל הסדר של אברהם אבינו **נעשתה ביום**, ומדוע לא עשה כן בלילה, **שהוא הזמן הראוי?** אלא, שבדרך כלל חוגגים את עיקר

הזו... **ואולם עדיין צ"ב**, מה העניין דווקא בהלכה הזו, והלא יש עוד דינים רבים מאוד בהקשר לחג הפסח?

ונקדים, **הגאון מווילנא שואל**, הרי גם הבן החכם שואל ומתנסח במילה **"לכם"**, ומה ההבדל בינו לשאלת הבן הרשע, שגם הוא אמר **"לכם"**? ומתרץ על פי פסוק בקהלת, אומר שלמה המלך **"ויתרון החכמה על הסכלות כיתרון האור על החושך"**, דהיינו, שכאשר ברא ה' את העולם נאמר **"ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא לילה"** ולא נאמר **"ולחושך קרא אלוקים לילה"** [ולא רצה בורא עולם לייחד את שמו על החושך].

לפי זה, ע"פ הפס' בקהלת, החכם אומר **"מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' אלוקינו אתכם"**, הוא הזכיר את שמו של הקב"ה, בשאלתו, אך הרשע מתבטא ואומר **"מה העבודה הזאת לכם"**, ממילא אומר הגאון מווילנא, החכם שהזכיר שם ה' הוא רוצה ומעוניין להחכים, אולם הרשע שהפריד כביכול מעצמו את ה', הוא כמו חושך, הוא בא לקנטר, לפיכך הוא הוציא את עצמו מן הכלל.

יצחק אבינו מבקש מעשיו שילך ויצוד לו ציד, ואומר לו, **"למען תברכני נפשך"**,

אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו, נאמר **"בעבור זה עשה ה' לי"**, לי ולא לו, שאם לא היה שם הוא לא היה נגאל, ובתורה לא נאמר כן אלא **"כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם ואמרתם זבח פסח לה' אשר פסח על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקוד העם וישתחוו"**, כלומר, ישנה תשובה מפורטת שצריך לענות לרשע והנה זה לא תואם כלל למה שכתב בעל ההגדה.

וצריך דיוק בתשובה שאומרים לבן הרשע. מהו אף אתה אמור לו, צריך לאמר אמור להם, וכן, מהו לא היה נגאל, הרי הוא כאן לפנינו [כך תמה הבני יששכר], וכן, **מדוע מדברים עימו בגוף שלישי?**

בהגדה נאמר חכם מהו אומר, **"מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה'"**, אף אתה אמור לו, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. הבן החכם מעוניין לדעת הכל, ואנו עונים לו, שלאחר שאוכלים קרבן פסח לא מבקשים להוציא מגדנות אחר כך. ולכא' זה הדבר שעונים על השאלה מה העדות החוקים והמשפטים?

והתשובה הפשוטה היא, שאכן מלמדים אותו הכל כולל את ההלכה

המעמד בזמן הברכה היה מרטיט, כיון שהברכות הם לדורי דורות, ואם חלילה היה מקבלם עשיו - ה' ירחם מה היה קורה לעם ישראל. והנה, יעקב מגיע ויצחק אביו שואלו מדוע הגיע כל כך מהר? עונה יעקב, "כי **הקרה ה' אלוקיך לפני**", אומר יצחק בליבו, הרי בני-עשיו אין שם שמים שגור בפיו...

[ושואלים הרי יעקב אבינו היה בתחפושת מושלמת של עשיו, ומדוע הזכיר את שמו של ה', הרי הוא נתון לגילוי מיידי לכאורה? אלא שלא היה מסוגל יעקב לא לומר את שם ה' על אף סיכון המערכת...]

יחס מיוחד לרשע...

יצחק לוקח את יעקב ואומר לו, שבבליה זה עתידים ישראל להיגאל ממצרים ועתיד ה' לעשות עמהם ניסים ונפלאות, ויצחק מספר את סיפור יציאת מצרים ליעקב ומיד כשסיים נכנס עשיו. יצחק מבין שמתרחש משהו בבית והוא חרד חרדה גדולה עד מאוד, ולבסוף מברך "גם ברוך יהיה" - את יצחק.

אומר עשיו לאביו "הברכה אחת היא לך אבי", עונה לו יצחק "בא אחיך במרמה

הולך עשיו לדרכו, ובנתיים קלטה רבקה ברוח הקודש את המתרחש ואומרת ליעקב אבינו, שילך להביא מן הצאן שני גדיים עיזים, ושיביא לאביו מטעמים כפי שהוא אוהב. שואל יעקב את אימו, מדוע להביא ב' גדיים? ועונה לו רבקה, אחד קרבן פסח והשני קרבן חגיגה, שעתידים עם ישראל להיגאל בזמן הזה.

שלום עליכם...

פעם אחת התעוררה אצל הרבי מבעלזא שאלה מעניינת. ערב פסח חל בשבת, והסתפקו האם להתחיל לקדש או לומר שלום עליכם, הרהר הרבי כמה רגעים ואמר, שמן הדין לא צריכים לומר בליל הסדר שלום עליכם, כיון שאנו בדרגה גבוהה יותר מהמלאכים ואיננו צריכים את הקשר עימם בלילה מיוחד זה, להיפך, המלאכים עצמם באים אלינו כדי ללמוד ממנו היאך מספרים את סיפור יציאת מצרים.

אך לבסוף אמר, שנראה לומר שלום עליכם, כיון שביום הזה שנכנס יעקב ליצחק, מהפחד הוא לא הצליח לעמוד על רגליו, שלח לו ה' שני מלאכי השרת ותמכו בו משני צידיו, ממילא אמר הרבי, בתור הכרת הטוב ששמרו על יעקב אבינו, בלילה הזה נאמר שלום עליכם.

לו - דע לך! עשיו הוציא עצמו מן הכלל וכפר בעיקר, ואילו הוא היה שם לא היה נגאל, הוא לא מדבר על הבן, אולם כאן מתחברים לתשובה של התורה שאומר האב לבנו, אתה כן היית מצרים ונגאלת, והראיה שאתה עומד מולי. ואתה לא שייך לעשיו אם אתה חפץ בשינוי מעשיך...

אומר ה'דמשק אליעזר, ישנו מדרש פליאה שאומר, שיצחק הוציא לעשיו אפיקומן. **ובספר 'עיני העדה'** לרבי אליהו הכהן מאיזמיר אומר, שהמילה 'מרמה' בגימטריא אפיקומן, **והקשר הוא:** בא עשיו ליצחק ואומר לו, וכי יש לך ברכה אחת, תברך אותי גם... עונה לו יצחק, וכי למה שלחתי אותך להאכיל אותי? אלא, שכיון שמעשה האכילה הוא כמו קרבן, וממילא היית ראוי לברכה, ואני הייתי משפיע עליך ברכה, והבעיה היא, שיעקב האכיל אותי אפיקומן ולאחר מכן אסור לאכול מאומה ואינני יכול לאכול כעת ממך, והלילה הזה הוא לילה שכל הברכות יורדות בו, לכן אינני יכול לברך. לכן, כל הברכות של עשיו תלויות רק כאשר יורד יעקב דרגה ברוחניותו ח"ו...

בסימן יחץ לוקחים את המצה האמצעית ובוצעים אותה, חלק אחד גדול ואחד קטן, את הגדול מצניעים ואת הקטן

ויקה ברכתך, וצ"ב בכל הסוגיא. אומר הרבי מבעלזא, אם גילינו שהמותיב של החכם הוא המותיב שהיה אצל יעקב אבינו, ממילא נשאר לנו הרשע [רש"י מביא על הפס' "ויבז עשיו את הבכורה" - ביזה הרשע הזה את העבודה של הבכורות באותו היום]. א"כ מי ששואל **"מה העבודה הזאת לכם"**, קאי על עשיו, ומאורע כזה גדול שאירע לעם ישראל באותו היום, וכי יעלים אותו בעל ההגדה? שהרי השלב של ארבעת הבנים הוא באמצע שלב סיפור ההיסטוריה ולא בשלב השאלות. לכן מגיע בעל ההגדה ופורש בפנינו את המעמד של קבלת הברכות ליעקב מפני יצחק אביו.

לפי זה יוצא, שהחכם והרשע של ההגדה מדברים על יעקב ועשיו. א"כ, **בעל ההגדה כשמדבר על הרשע**, הוא מתכוון לעשיו, ובתורה שנאמר על הרשע **"מה העבודה הזאת לכם"**, זה מדבר על בנים אשר ירדו והם למדו מהשטויות של עשיו, והם מתחילים לדבר כמוהו. והשיח הוא כך: הרשע מהו אומר **"מה העבודה הזאת לכם"**, כביכול הרשע מדבר על עשיו - על בן שמדבר כמו עשיו.

ממילא השיח בהגדה משתנה, אף אתה הקהה את שינוי של הבן ואמור

כנגד ארבע בנים אצל אברהם

בהגדת 'מעשי ה' וכן בליקוטי מוהר"ר
תורה ל' וכן בהגדה של חכמי תונים,
מובא, שהמושג של כנגד ד' דברים
דיברה התורה נוצר מחמת שהם
סוברים שהסדר הראשון בעולם **נערך**
ע"י אברהם אבינו, ובשולחנו במשך
15 שנה ישבו 4 בנים יצחק וישמעאל
יעקב ועשו [שהרי אברהם אבינו
עדיין היה חי במשך 15 שנה כשהיו
יעקב ועשו נכדיו בחיים, והחיד"א
מאריך בעניין אותם 15 שנה שלמד
עימם אברהם...]

א"כ יצחק הוא החכם, שכתוב "אם חכם
ליבך בני ישמח ליבי גם אני", ויצחק הוא
מלשון שמחה. **ועשיו הוא הרשע כמובן.**
ויעקב הוא איש תם. וישמעאל הוא
שאינו יודע לשאול [ולא צריך לפרט את
חכמתם של הישמעאלים - - -]. וזהו
כנגד ארבעה בנים דיברה התורה, כיון
שאברהם הוא המוליד של ליל הסדר.

ולא ק' מה שהבאנו קודם שיעקב הוא
החכם, כיון שכל זמן שאברהם אבינו
חי, החכם הוא יצחק, כיון שיעקב הוא
איש תם יושב אוהלים יושב ועוסק
בתורה. אך לפתע נעלם מיעקב המושג
תם שנאמר "ויבא עשיו מן השדה והוא
עייף", שבאותו היום נפטר אברהם

משאירים, והרעיון הוא, שהרי ג' המצות
הם כנגד אברהם, יצחק ויעקב, **והמצה**
האמצעית היא יצחק, ובוצעים אותה
לחלק גדול ולחלק קטן, משום שליצחק
היה מאבק איתנים בין ב' בניו, מי הגדול
ומי הקטן ומאבק זה לא הוכרע עד
שכשמשו רבינו הלך לסנה והתגלה
אליו ה' ואמר לו **"לך אמור לפרעה בני**
בכורי ישראל", ואם הוא לא מוציא את
בני ישראל, הנני הורג את בנך בכורך,
[וזה הטעם שאוכלים את האפיקומן עד
חצות, כיון שבחצות היתה מכת בכורות,
ושם הוכרע שעם ישראל היו הבכורים
בפועל, והמצרים מתו וזה היה נקמה על
כך שהם פגעו בבכור שלנו, ממילא, את
האפיקומן שהוא מרמז על כך שהחלק
הגדול הוא יעקב אבינו, **אוכלים עד**
חצות, עד לזמן המכה.

והעניין בהצפנה הוא ע"פ **הזהר**
הקדוש שאומר, שיעקב לא רצה
להשתמש בברכות שקיבל מאביו לדור
האחרון ששם הם זקוקים לברכות
רבות כדי להניצל... לכן מצפינים את
החלק הגדול ללילה. **ואולם, הילדים**,
אומר הרבי מבעלזא, מחפשים
ומוצאים את האפיקומן בבחינת
תרחמי עוד בגלותי שהם מעוניינים
לטעום מהברכות כבר עתה בגלות, וזה
למעשה הסוד באפיקומן, לכן האכיל
אותו אפיקומן כי הוא סתם את פיו.

אומר ה'חתם סופר', שעשיו מגיע ליצחק ואומר לו, אבא תן לי ברכות והוא מוציא לו אפיקומן. **והעניין הוא**, שיצחק רצה לתת את הברכות לעשיו כיון שהוא אחז שיעקב יעסוק בתורה כל החיים, ולשם מה נצרכים לו כל עסקי העולם הזה? הרי עדיף שהוא ישב וילמד ועשיו ישלם לו מידי חודש את משכורתו... אך רבקה ראתה למרחוק והבינה שעשיו יכול להרעיב אותו...

א"כ מגיע עשיו ליצחק ומבקש שיתן לו ברכה אחת. אמר לו יצחק, **יעקב האכיל אותי אפיקומן**, אמר לו מה זה אפיקומן? וענה לו, האפיקומן הוא זכר לקרבן פסח הנאכל על השבע. אמר לו עשיו, מדוע זכר לקרבן פסח, הרי אתה יכול לאכול קרבן פסח ממש. אמר לו יעקב, שבזמן שבת המקדש היה קיים היו עושים קרבן פסח אולם כשהוא נחרב לא עושים קרבן פסח, ומי שהולך להחריב להם אותו הוא אתה בעצמך. א"כ, האפיקומן הוא זה שנישל את עשיו מכל הכח של הברכות. לכן אומר אברהם ליצחק בנו, בני היקר, **אל תשכח את ההלכה אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן**.

יהי רצון שנזכה להיגאל ברחמים, "כימי צאתך מארץ מצרים הראו נפלאות". אמן ואמן.

וממילא יצחק הפך להיות אבא, ולכן כעת מתעלה **יעקב לדרגת חכם**.

את ההלכה הזאת אסור לשכוח...

ונראה לומר בס"ד לענ"ד לאור הדברים - עשיו הוא הכפרן הגדול, כבר שאל "מה העבודה הזאת לכם", שרש"י ביאר על המילים "ויבז עשיו את הבכורה", שעשיו ביזה את עבודת הכהנים. יעקב איש תם משום שהוא אומר **"מה זאת"**, והכוונה שאימו רבקה אומרת לו קח שני גדיי עיזים, והוא אומר לאימו, מה זאת, מדוע צריך שתים? והיא אומרת לו תתן לאבא את הקרבן חגיגה ורק בסוף שיאכל את הפסח. **משום שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן**.

יצחק מגיע לאביו אברהם ואומר לו, למדני הכל **"מה העדות והחוקים והמשפטים"**, ועונה לו אברהם, תלמד אח"כ לבד הכל, אך דע רק את ההלכה של אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, כיון שיגיע אותו לילה שבו יבא עשיו הרשע וירצה ברכות... **את ההלכה הזו אסור לך לשכוח...**

וזהו מה שאומרים, בזכות נשים צדקניות נגאלו בני ישראל, ועתידים להיגאל, **שמדובר על רבקה אימנו...**